

MONITORING VIA
PEILDIERENARTSENPRAKTIJKEN

Kennis delen en elkaar prikkelen

Om dierziekten zo goed mogelijk te bestrijden, is kennis onontbeerlijk. Die krijg je idealiter met onderzoek op zoveel mogelijk dieren. In de praktijk is dat niet mogelijk en daarom startte GD een peildierenartsenpraktijkenproject: geselecteerde dierenartsenpraktijken sturen nu volgens een vast schema dieren naar GD voor sectie. Sible Westendorp, dierenarts en één van de deelnemers, is er blij mee. "Het geeft wederzijdse prikkeling."

Is er een probleem met een koppel pluimvee, dan is de pluimveedierenarts de eerste die te hulp schiet. Hij of zij is vaak ook degene die sectie uitvoert. Komt daar een diagnose uit, dan zorgt de dierenarts ervoor dat de pluimveehouder het probleem kan oplossen en daar blijft het dan bij. Pas als de problemen complexer worden, of als er meer specialistische diagnostiek nodig is, komt GD in beeld. Dat moet anders, vinden veel pluimveedierenartsen. En daarom is het peilpraktijkenproject gestart: praktijken die op een voorgeschreven moment dieren naar GD sturen voor sectie, zodat inzicht verkregen kan worden in de algemene pluimveegezondheid in Nederland. Sible Westendorp (deelnemer pluimveepraktijk Poultry Vets), is één van de eerste dierenartsen die meedoet. In zijn praktijk in Hoeven doet hij zelf sectie, maar hij stuurt ook geregeld dieren in voor de monitoring.

Dierenarts Sible Westendorp is vanaf het begin betrokken bij het peildierenartsenpraktijkenproject.

In de pluimveewereld en de rol die dierenartsen en GD daarin spelen is de afgelopen decennia veel veranderd. Vroeger zat er in elke provincie een Gezondheidsdienst en deden de GD's ook veel 'eerstelijns' werk. "Dat wil zeggen dat wanneer een pluimveehouder belde met 'mijn kippen zijn ziek', er kippen naar GD gingen of dat er een dierenarts van GD naar het bedrijf toe ging." Later is GD gecentraliseerd in Deventer. Sindsdien wordt die eerstelijnszorg steeds vaker verleend door de pluimveedierenartsen in het veld. "Maar die praktijken communiceerden daarover onderling in beperkte mate."

Kennis delen

Sible kwam in actie. "Er is een hoop know-how binnen GD. Toen ik pluimveedierenarts werd, kreeg ik na een tijdje de behoefte om mijn kennis en ervaring te delen. Ik was alleen en kreeg geen terugkoppeling, net als collega's in andere praktijken." Zeven Brabantse praktijken gingen toen samenwerken met GD. "We brachten elkaar op de hoogte van de belangrijkste waarnemingen. Dat ging nog behoorlijk ouderwets", vertelt Sible. "Als er iets bijzonders was dan stuurden we een fax. Nou, zelfs dat was voor sommige praktijken te modern."

Het initiatief om kennis en informatie te gaan delen, was het begin van de diergezondheidsmonitoring, weet Sible. "We zijn sindsdien steeds meer gegevens gaan verzamelen, ook bij andere diergroepen. Zo is eigenlijk het monitoringsnetwerk ontstaan bij GD." Op die manier is ook steeds meer kennis bij de praktijken gekomen. En meer kennis betekent ook weer dat pluimveedierenartsen steeds meer zelf kunnen.

Dieren inzenden voor peilonderzoek: hoe en wat?

Per kwartaal wordt elke deelnemende peilpraktijk twee keer gevraagd om, beginnende vanaf een vaste datum, enkele dieren naar GD in te sturen voor sectie.

Het betreft dieren van de eerste vijf koppels met klinische problemen waar de practicus ook zelf sectie op doet. Het gaat hierbij om legpluimvee, vleespluimvee en kalkoenen. De peilpraktijk deelt de resultaten van de eigen sectie en diagnostiek met GD.

Mogelijk zijn er inzendingen waarvan de peilpraktijk meent dat tweedelijnsdiagnostiek bij GD zinnig is in het kader van de monitoring, maar waarvan uit kostenoverwegingen geen sectiemateriaal wordt ingezonden. Elke peilpraktijk mag daarom per kwartaal twee extra inzendingen naar eigen keuze insturen.

Robert-Jan Molenaar, GD-patholoog:

"De aanleiding om medio 2016 te beginnen met de peilpraktijken, was dat we voornamelijk aan reactieve monitoring deden. Dat wil zeggen dat we wachtten tot er wat werd ingestuurd en daar rapportages van maakten. Met die vorm van monitoring krijg je vooral de speciale problemen, terwijl je ook wil weten wat de gemiddelde problemen zijn. Dit project is een andere manier om te kijken wat er speelt in de sector. De essentie is dat je kunt zeggen: dit is een probleem, want het speelt bij negen van de tien dieren. Daarnaast beschikt GD over een breed scala aan diagnostische testen en kan dus ook zoeken naar niet vaak voorkomende of zelfs nieuwe ziekten. Dat heeft meerwaarde. We begonnen met drie praktijken, dat aantal willen we langzaam verhogen om een representatief beeld te kunnen geven van de sector."

"Bloedonderzoek, bacteriologisch en virologisch onderzoek, het kan allemaal op de praktijk." Vaak is het zo dat als het onderzoek in de praktijk geen uitsluitsel geeft, de dierenarts pas bij GD komt met het probleem. GD heeft dus meer een tweedelijnsrol gekregen in vergelijking met vroeger. Vergeleken met tien jaar geleden is het aantal routine-inzendingen minder, het grootste deel van de inzendingen betreft complexe problematiek. "Dat is geen afspiegeling van de dagelijkse problemen die wij als practici in het veld tegenkomen", aldus Sible.

Willekeurig

Peilpraktijken krijgen periodiek een oproep van GD om dieren in te zenden voor sectie (zie kader). Dit is juist wel een afspiegeling, omdat het random, oftewel willekeurig is. Op die manier worden er soms dingen gevonden waarvoor normaal gesproken geen sectie ingezet zou worden, of die over het hoofd worden gezien. "Dat is al eens gebeurd", vertelt Sible. "Laatst waren er problemen met botopbouw bij pasgeboren kuikens. Die dieren werden inzendingen voor het project en de betreffende problemen werden pas opgemerkt na sectie bij GD."

Via de peilpraktijken zijn ook gevallen van Coryza bij hobbydieren ontdekt. Naast de verwachte Coryza vond GD ook enkele andere ernstige infecties. Dit was een reden om met GD, Dibevo, een belangenvereniging van vogelhandelaren, de handelaren zelf en Sible Westendorp samen te komen. Tijdens dit overleg maakten zij samen een plan van aanpak, dat inmiddels in de praktijk wordt gevolgd.

Inzicht in eigen kwaliteit

Voor de dierenartsenpraktijken zelf geeft het ook inzicht in de eigen kwaliteit. Er worden nu van random probleemgevallen dieren naar GD gestuurd, terwijl de practicus zelf ook sectie verricht. “Je geeft de sectie niet uit handen, maar je stuurt de kippen naar GD, die ook een sectie verricht en vaak aanvullend onderzoek uitvoert.” GD heeft daarvoor een heel breed palet aan diagnostiek beschikbaar en kan specialistisch onderzoek doen. Sible: “Het geeft extra informatie en wederzijdse prikkeling. Je denkt: ‘Het zal mij toch niet gebeuren dat ik iets niet zie wat GD wel ziet’. En andersom werkt het ook zo. Het is een gezonde stimulans.” Hij merkt dat de verschillen vooral boven water komen als het gaat om niet-alledaagse problematiek. “Bij de routinesecties zijn de uitslagen vrij goed vergelijkbaar. Bij complexe problemen zie je de verschillende invalshoeken. Zo komen er ook dingen aan het licht die ik zelf niet had gezien of had kunnen zien.”

“Via peilpraktijken ontstaan ook weer nieuwe initiatieven”

Met elkaar communiceren

Een veelgehoorde klacht is dat er bij sectie bij GD ‘toch niks uitkomt’. “Daar is een simpele verklaring voor”, zegt Sible. “Dat komt doordat dierenartsen vaak de complexe situaties naar GD insturen. Het is dan zaak dat de practicus en GD goed met elkaar communiceren, zodat ze aan de pluimveehouder kunnen uitleggen waarom er niets uitkomt.” Want het is niet zo dat het niets zegt als er niets uitkomt. De pluimveedierenarts legt uit: “Als er niks wordt gevonden betekent dat wel dat alles waarnaar is gezocht, niet is gevonden. Dus er is heel veel ellende uitgesloten.”

Wederzijdse kennisverrijking

Uit wat er aan informatie wordt verkregen via de peilpraktijken ontstaan ook weer nieuwe initiatieven, zoals de pilots die binnen de Veterinaire Monitoring Pluimvee (VMP) worden georgani-

Pluimveedierenartsen kunnen steeds meer onderzoeken zelf uitvoeren.

seerd. Daarmee wordt ingezoomd op één bepaald probleem, zoals is gedaan met hepatitis en kreupelheden. “Als je daar meer over wil weten, dan moet je binnen de monitoring ruimte bieden om dieren in te sturen voor sectie”, aldus Sible. “Bovendien geeft dit GD de mogelijkheid om practici meer bekend te maken met het werk dat in de sectiezaal wordt verricht. Onbekend maakt onbemind. Dit geeft GD de kans om te etaleren wat ze kunnen.” En dat gaat goed volgens de dierenarts. “Ik zie ook dat ze extra hun best doen.”

De pluimveehouder zelf merkt er misschien niet zo veel van, vertelt de dierenarts. Maar uiteindelijk is het in het grote belang. “Het is een wederzijdse kennisverrijking, we kunnen zo sneller bepaalde problemen onder ogen zien. Daardoor kunnen we eerder acteren, en dat is weer wel in het belang van de pluimveehouder.”